

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОГОДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Світлана СМОЛЕНСЬКА

"30" серпня 2023 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

Мечислав ЧЕКАНОВИЧ

Протокол засідання кафедри

будівництва, архітектури та дизайну

ХДАЕУ

від «25» серпня 2023 року № 1

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Вступ до фаху»

Назва навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Архітектура та містобудування

Спеціальність – 191 Архітектура та містобудування

Галузь знань – 19 Архітектура та будівництво

Кропивницький – 2023

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни	Вступ до фаху та академічне письмо
Факультет	Архітектури та будівництва
Назва кафедри	Будівництва, архітектури та дизайну
Викладач	Світлана СМОЛЕНСЬКА, доктор архітектури, професор Наукові інтереси: 1. Авангардний модернізм в Україні: генеза та спадщина; 2. Архітектура та містобудування першої половини ХХ століття в Україні як загальноєвропейська спадщина; 3. Середовищний підхід в архітектурі та містобудуванні, середовищні методи та засоби передпроектних досліджень Людмила ХАРЛАМОВА, старший викладач кафедри будівництва, архітектури та дизайну
Контактна інформація	Світлана СМОЛЕНСЬКА, e-mail: smolenska_s@ksaeu.kherson.ua Людмила ХАРЛАМОВА, e-mail: kharlamova_l@ksaeu.kherson.ua
Графік консультацій	Смоленська С.О., Харламова Л.В. Вівторок - четвер, 15.00-16.00 або за призначеним часом
Програма дисципліни	Вступ до фаху
Мова викладання	Українська

1. Анотація курсу

Анотація курсу	Дисципліна: « Вступ до фаху » Вивчаються основні поняття, обов'язки, діяльність спеціальності. Вивчаються елементи та засоби композиції – системно впорядкованої, узгодженої внутрішньо й за зовнішніми зв'язками цілісності образного вирішення відповідної ідеї, а також засоби проектної графіки, що є професійною формою наочності дизайнерської композиційної розробки.
Інформаційний пакет дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> «Як будувати на вікі. Архітектура поза часом». Кристофер Олександр 2020 рік «Історія мистецтва, архітектури та містобудування ХХ століття (1950–2000 рр.)». для студентів спеціальності 6.060102 «архітектура» / Укладачі: О.О. Дерябіна, І.О. Рябушина — Харків: ХНУБА, 2016. — 28 с. «Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення» Стівен Фартінг 2019 рік Сьомка С.В. Основи дизайну архітектурного середовища: Підручник. К.: НАКККиМ, 2019. 464 с. 2. Чепелик В.В. Український архітектурний модерн. К.: КНУБА;

2. Мета та завдання курсу

Мета та Завдання вивчення викладання дисципліни	– Надати розуміння про основні поняття, обов'язки, діяльність спеціальності. Показати приклади видатних архітекторів, зодчих, знати їх методи, підходи в проектуванні. Підготувати здобувача вищої освіти до навчання спеціальності, пояснити, які треба мати інструменти, навчальні посібники для навчання. Завдання дисципліни: - сформувати стійку здатність до професійного системного й образного мислення, оволодіння основними практичними навичками з графічного проектування; - сформувати вміння графічно відобразити морфологічні, стильові та колірно-фактурні властивості об'єктів дизайну, володіння прийомами графічної подачі при вирішенні проектних завдань; - забезпечити здатність до поєднання творчого пошуку з логіко-аналітичним мисленням, із умінням усно й письмово та наочно (графічно) презентувати власну ідею прийомами індивідуальної (авторської) проектної графіки.
---	---

3. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті вивчення курсу	
Загальні	<p>ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК07. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
Спеціальні (фахові)	<p>СК01. Усвідомлення соціально-економічних і культурних аспектів архітектури та містобудування.</p> <p>СК03. Усвідомлення особливостей розвитку історичних і сучасних стилів в архітектурі, містобудуванні, мистецтві та дизайні України та зарубіжних країн.</p> <p>СК04. Здатність дотримуватися вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил, технічних регламентів, інших нормативних документів у сферах містобудування та архітектури при здійсненні нового будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту будівель і споруд.</p> <p>СК05. Здатність до аналізу і оцінювання природно-кліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціально-демографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проектування.</p> <p>СК07. Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.</p> <p>СК08. Усвідомлення теоретико-методологічних основ архітектурного проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.</p> <p>СК13. Здатність до розробки архітектурно-містобудівних рішень з урахуванням безпекових і санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних і енергозберігаючих, техніко-економічних вимог і розрахунків.</p> <p>СК14. Усвідомлення особливостей застосування сучасних будівельних матеріалів, виробів і конструкцій, а також технологій при створенні об'єктів містобудування, архітектури та будівництва.</p> <p>СК15. Здатність до здійснення комп'ютерного моделювання, візуалізації, макетування і підготовки наочних ілюстративних матеріалів до архітектурно-містобудівних проєктів.</p>
Програмні результати навчання (ПРН)	
Програмні результати навчання (ПРН)	<p>ПР02. Знати основні засади та принципи архітектурно-містобудівної діяльності.</p> <p>ПР04. Оцінювати фактори і вимоги, що визначають передумови архітектурно-містобудівного проектування.</p> <p>ПР06. Збирати, аналізувати й оцінювати інформацію з різних джерел, необхідну для прийняття обґрунтованих проєктних архітектурно-містобудівних рішень.</p> <p>ПР10. Застосовувати сучасні засоби і методи інженерної, художньої і комп'ютерної графіки, що</p>

	використовуються в архітектурно-містобудівному проектуванні. ПР11. Застосовувати художньо-композиційні засади в архітектурно-містобудівному проектуванні. ПР12. Застосовувати сучасні теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем формування та розвитку архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища.
--	--

4. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньої програми

Рік викладання	2023/2024
Семестр	1-й
Курс	1-й

5. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів / годин	3,0/90 годин
Лекції	22 годин
Практичні / Семінарські	22 годин
Лабораторні	0 годин
Самостійна робота	46 годин
Форма підсумкового контролю	залік

6. Технічне та програмне забезпечення / обладнання

Технічне та програмне забезпечення	Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi; OS: Windows, Android, iOS; Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Zoom, AutoCAD, Archicad; Система електронного навчання Moodle
Обладнання	Електронний варіант лекцій. Тестові завдання (електронний варіант)

7. Політика курсу

Загальні вимоги	Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися принципів академічної доброчесності, а саме: недопущення академічного плагіату при виконанні робіт, фальсифікації та фабрикації. Не допускається списування під час поточного, рубіжного та підсумкового видів контролю. Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися правил внутрішнього розпорядку університету та етичних норм поведінки, відвідувати навчальні заняття згідно із розкладом.
Політика щодо дедлайнів і перекладання	Роботи, які здобувачі здають із порушенням термінів без наявності поважних причин, оцінюються викладачем на нижчу оцінку (-20 % від оцінки).
Політика щодо відвідування	Здобувачі вищої освіти мають обов'язково відвідувати заняття та не запізнюватись. Пропущенні заняття відпрацьовувати у встановлений викладачем час. При навчанні дотримуватись правил техніки безпеки.

Політика щодо виконання завдань	Здобувачі повинні готуватися до практичних та лабораторних занять, виконувати самостійну роботу, використовуючи конспект лекційних занять, методичні рекомендації та рекомендовану літературу. Також бажаним є використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання для різнобічного вивчення тем дисципліни.
Академічна доброчесність	Виконані роботи здобувачів є виключно оригінальним дослідженням. Будь-яке списування або плагіат анулює зароблені бали. При проходженні підсумкового контролю, виконанні контрольних робіт забороняється використовувати друковані й електронні джерела інформації. Також під час написання контрольних, тестових робіт та іспиту категорично заборонено списування.

8. Структура курсу

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			годин				
			лк	лаб.	пр.	СР	
Змістова частина 1.							
1	Лекція 1	Сучасні методики проектування. Стилї та засоби виразності в історії графіки. Основні взірці для аналізу й копіювання. Макетування;-засоби та матеріали. Фігури на площині	2				
	Практична робота	Виконання графічної роботи- клазури (перо, туш, рапідграф. лінер) Основні взірці для аналізу й копіювання. Макетування;-засоби та матеріали. Фігури на площині просте макетування з картону та ватману.			2		9
	Самостійна робота	Історія проектних методів середньовіччя				5	
2	Лекція 2	Програми проектування та графіки Об'ємне світлотіньове зображення нескладних і складних фігур. Спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах. Об'ємне світлотіньове зображення нескладних фігур із прийняттям колірного вирішення	2				
	Практична робота	Програми проектування та графіки Об'ємне світлотіньове зображення нескладних і складних фігур у редакторі фотошоп. Малювання у техніці Об'ємне світлотіньове зображення нескладних фігур із прийняттям колірного вирішення.			2		9
	Самостійна робота	Архітектори- містобудівники Античності				5	
3	Лекція 3	Функції та можливості інструментів для малюнку та креслення. Загальні особливості комп'ютерного програмного забезпечення	2				
	Практична робота	Виконання графічної роботи- клазури (акварель, пастель) Основні взірці для аналізу й копіювання. Знайомство з програмами AutoCAD, Archicad.			2		9
	Самостійна робота	Архітектори- містобудівники Середньовіччя на прикладі Італії				5	
4	Лекція 4	Особливості лінійної графіки. Функції та можливості сухих матеріалів для графіки	2				

		на папері. Робота олівцями					
	Практична робота	Знайомство з програмами AutoCAD, Archicad.			2		9
	Самостійна робота	Архітектори- містобудівники епохи Відродження та Класики				5	
5	Лекція 5	Функції та можливості мокрих матеріалів і фарб для графіки на папері та інших підосновах. Кольорове об'ємне світлотіньове зображення складних фігур. Особливості авторської ручної й комп'ютерної друкованої подачі	2				
	Практична робота	Знайомство з програмами AutoCAD, Archicad.			2		9
	Самостійна робота	Знайомство з проектним шрифтом «АНТИКВА»				3	
		Контрольна робота за змістовною частиною 1					5
		Разом за змістовою частиною 1	10		10	23	50
Змістовна частина 2							
6	Лекція 6	Композиція головного фасаду будівлі із застосуванням симетрії Фор-ескіз, клаузура, ескіз. Графічні засоби пошуку проектної ідеї на прикладі декоративної малої архітектурної форми	2				
	Практична робота	Графічне виконання головного фасаду будівлі із застосуванням симетрії Фор-ескіз, клаузура, ескіз. Виконання Графічне проектної ідеї на прикладі декоративної малої архітектурної форми			2		9
	Самостійна робота	Знайомство з проектними шрифтами у програмах AutoCAD, Archicad.				4	
7	Лекція 7	Композиція павільйону (малої архітектурної форми з приміщенням, Елементи та засоби композиції у просторі населеного пункту: вулиця, площа, подвір'я. Приклади метру й ритму, акцентів і домінант на розгортці вулиці (аналіз, копіювання, інтерпретація.	2				
	Практична робота	Виконання Графічне проектної ідеї. Композиція павільйону (малої архітектурної форми з приміщенням, Елементи та засоби композиції у просторі населеного пункту: вулиця, площа, подвір'я . Приклади метру й ритму, акцентів і домінант на розгортці вулиці (аналіз, копіювання, інтерпретація.			2		8
	Самостійна робота	Виконання вправ з проектними шрифтами вручну (олівець, рапідграф, лінер)				4	
8	Лекція 8	Образотворення й графіка на прикладах житлових, громадських, виробничих будівель і споруд. Стильність архітектурного ансамблю Стильність вирішення будівлі. Прийоми авторської інтерпретації форми інтерпретації форми.	2				
	Практична робота	Виконання графіки на прикладах житлових, громадських, виробничих будівель і споруд. Виконання у графіці (відмивка) архітектурного ансамблю Стильове вирішення будівлі. Прийоми авторської інтерпретації форми. Клаузура			2		7

	Самостійна робота	Виконання графічних композицій з проектними шрифтами у з програмах AutoCAD, Archicad.				4	
9	Лекція 9	Перспективне зображення об'єкту (взірці графіки для аналізу й копіювання. Побудова лінійної перспективи способом перетинання об'єкту.	2				
	Практична робота	Перспективне зображення об'єкту (взірці графіки для аналізу й копіювання, (олівець). Побудова лінійної перспективи способом перетинання об'єкту. (AutoCAD, Archicad.)			2		7
	Самостійна робота	Виконання графічних композицій з проектними шрифтами у з програмах AutoCAD, Archicad.				4	
10	Лекція 10	План об'єкту (взірці графіки для аналізу й копіювання. Фасади об'єкту (взірці графіки для аналізу)	2				
	Практична робота	Виконання плану об'єкту Олівець, акварель , лінери. (взірці графіки для аналізу й копіювання. Виконання Фасадів об'єкту(AutoCAD, Archicad.)			2		7
	Самостійна робота	Виконання проектних клаузур об'єктів на «тему дня» (вручну;-олівець, рапідграф, лінер)				4	
11	Лекція 11	Побудова світлотіньових співвідношень у перспективі. Особливості сприйняття й подачі кольорів об'єктів на перспективному зображенні. Особливості авторської ручної й комп'ютерної друкованої подачі.	2				
	Практична робота	Побудова світлотіньових співвідношень у перспективі. Особливості сприйняття й подачі кольорів об'єктів на перспективному зображенні. Акварель. Особливості авторської ручної й комп'ютерної друкованої подачі. Роздруківки, Клазура			2		7
	Самостійна робота	Виконання проектних клаузур об'єктів на «тему дня» за допомогою програм AutoCAD, Archicad.				3	
		Контрольна робота за змістовною частиною 2					5
		Разом за змістовною частиною 2	12		12	23	50
		Сума	22		22	46	100

8. Форми і методи навчання

Лекція	Словесні методи навчання: пояснення (інформаційно-повідомлювальне, інструктивне-практичне, пояснювально-спонукальне, система зображально-виражальних засобів. Словесний метод (лекція – вступна, тематична, оглядова, підсумкова). Проведення лекційних занять включає: викладення теоретичного матеріалу, оглядові лекції з використанням наочного матеріалу. Наочні методи навчання, ілюстрування
Практичні /Семінарські	Словесні методи: пояснення, навчальна дискусія. Практичні методи: вправи.

	Наочні методи: ілюстрування, показ слайдів.
Самостійна робота	Ведення конспекту

9. Система контролю та оцінювання

Поточний контроль	
<p>Методи навчання як свідомі систематичні й послідовні дії, включають проведення: лекцій з застосування презентацій. Здобувачі вищої освіти мають доступ до електронного варіанту лекцій у веб-середовищі Moodle та за необхідності використовувати їх під час підготовки до практичних занять, підсумкового контролю знань; практичних занять з використанням сучасних методик; самостійної роботи з рекомендованими підручниками наукової бібліотеки університету, спеціальним довідковим і інформаційним матеріалом кафедри; індивідуальної роботи зі здобувачами з питань більш глибокого вивчення окремих тем і напрямків навчальної програми, виконання самостійної роботи.</p> <p>Методи які використовуються при вивченні дисципліни поділяються на:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (пояснення, розповідь, лекція, бесіда, робота з підручником; ілюстрування, практичні роботи); б) методи стимулювання навчальної діяльності (навчальна дискусія, кейсові ситуації). 	
Підсумковий контроль за змістовою частиною	
<p>Відповідно до специфіки мовленнєвої підготовки студентів перевага віддається – усному опитуванню студентів (презентація, доповідь), – письмовому (контрольна робота, тестування).</p>	
Підсумковий контроль	
<p>В процесі навчання здобувача вищої освіти викладачем реалізується поточний і підсумковий контроль знань.</p> <p>Поточний контроль здійснюється після викладання лекційного матеріалу, методики виконання практичних занять та самостійного завдання згідно плану і обсягів змістової частини. Поточний контроль має за мету перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю знань під час навчальних занять визначається викладачем і на кожний навчальний рік затверджується на засіданні кафедри. Основною формою поточного контролю є усне опитування здобувачів кожної теми змістової частини та перевірка індивідуальних завдань.</p> <p>Підсумковий контроль відображає міру компетентності здобувача в навчальній дисципліні. Формою контролю є залік як усне опитування, так і тестування (тестування на паперовому носії із ручною перевіркою, тестування з використанням комп'ютерної техніки), комплексне тестування тощо. Основні вимоги до контролю знань наведені у Положенні про оцінювання знань здобувачів вищої освіти ХДАЕУ.</p>	

Розподіл балів з дисципліни

Поточне оцінювання семінарських, практичних, лабораторних занять, підсумкового контролю за змістовою частиною (бали)												Підсумкова оцінка	
Змістова частина 1						Змістова частина 2							
T1	T2	T3	T4	T5	ПК ЗЧ1	T6	T7	T8	T9	T10	T11	ПК ЗЧ 2	
Max 9	Max 9	Max 9	Max 9	Max 9	Max 5	Max 9	Max 8	Max 7	Max 7	Max 7	Max 7	Max 5	Max 100

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала рейтингу ХДАЕУ	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно	Не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна література	<ol style="list-style-type: none"> Архітектура: Короткий словник-довідник / За заг. ред.: А.П. Мардер / ДНДІТІАМ. Київ: Будівельник, 1995. 335 с. ДСТУ Б А.2.4-4:2009. Основні вимоги до проєктної та робочої документації. Київ: Мінрегіонбуд України, 2009. 74 с. Михайленко В.Є. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): Навч. посібник. Київ: Каравела, 2004. 304 с. Обідняк М.М., Білінська О.Б. Архітектурна композиція: курс практич. занять та завдань: Навч. посібник. Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2011. 151 с. Основи дизайну архітектурного середовища: Підручник / Тімохін В.О., Шебек Н.М., Малік Т.В. та ін. Київ: КНУБА, 2010. 400 с. Пучков А.А. Поэтика античной архитектуры. Київ: Феникс, 2008. 992 с.
---------------------------	---

Додаткова

1. Сьомка С.В. Основи дизайну архітектурного середовища: Підручник. К.: НАКККіМ, 2019. 464 с. 2. Чепелик В.В. Український архітектурний модерн. К.: КНУБА; 2000. 196 с. 3. Москалюк В.М., Яців Р.М. Традиції та сучасний дизайн. Львів: ЛНАМ, 2010. 87 с. 4. Gurney J. Color and Light: A Guide for the Realist Painter. New York: Andrews McMeel Publishing, 2010. 244 p. 5. Robertson S., Bertling T. How to Draw: Drawing and Sketching Objects and Environments from Your Imagination. Los Angeles: Design Studio Press, 2013. 208 p. 8. Всеобщая история архитектуры в 12-ти томах. Том 4 : Архитектура Западной Европы. Средние века / Под редакцией А. А. Губера (ответственный редактор), Н. Д. Колли, П. Н. Максимова, И. Л. Маца, Ю. А. Нельговского, Г. А. Саркисиана. — 1966. — 694 с., ил.
9. Всеобщая история архитектуры в 12-ти томах. Том 5 : Архитектура Западной Европы XV—XVI веков. Эпоха Возрождения / Под редакцией В. Ф. Маркузона (ответственный редактор), А. Г. Габричевского, А. И. Каплуна, П. Н. Максимова, Г. А. Саркисиана, А. Г. Чинякова. — 1967. — 659 с., ил.
10. Всеобщая история архитектуры в 12-ти томах. Архитектура стран средиземноморья, Африки, Азии XIX вв. т.8. М.: изд-во литературы по строительству. 1969
Киев: КиевНИИТИ, 1988. — 296 с.
16. Буряк О. Історичні віхи становлення та розвитку Харківської архітектурної школи / О. Буряк, Н. Хороян, Т. Куценко. // «Новий колегіум», ХНУРЕ. — 2020. — №2. — С. 111-116.
17. Качемцева Л., Хороян Н., Соловійов Є. Будинок робітників освіти в харкові. Історія створення та сучасний стан // Тези міжнародної конференції DOCOMOMO «Повертаючи втрачене: дослідження, документування та відновлення пошкоджених і перебудованих пам'яток сучасної архітектури» — Харків: ХНУБА — 2020 р. — С. 52
18. Хороян Н. П. Харківська архітектурна школа в період формування й становлення: кінець XIX - перша третина XX ст. : дис. канд. арх. наук / Хороян Наталя Петрівна — Харків, 2015. — 190 с.
19. Хороян Н. П. Процес формування об'ємно-просторової та функціональної структури привокзальної площі в Харкові. (Основні етапи) / Н. П. Хороян, Л. В. Качемцева. // НАУКОВИЙ ВІСНИК БУДІВНИЦТВА. — 2019. — №1. — С. 25–30. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvb_2019_95_1_6.pdf

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] - Режим доступу:<http://www.nbuv.gov.ua/Portal/natural/dprmu/201019/21Demin.pdf>
2. Александрович В.С. Архітектура містобудування: веб-сайт. URL: www.dut.edu.ua
3. Національна парламентська бібліотека України: веб-сайт. URL: www.elib.nplu.org
4. Пальм Н.Д. Історія Української культури: навч. посіб.: веб-сайт. URL: www.dut.edu.ua
5. Бібліотека КНУБА. Архітектура: веб-сайт. URL: www.library.knuba.edu.ua
6. Архітектура та містобудування: навч. посіб.: веб-сайт. URL: www.shag.com.ua
7. Кодін В.О. Архітектура та містобудування Західної Європи і Візантії III -XV століть: вебсайт. URL: www.eprints.kname.edu.ua
8. Офіційний сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>
9. Офіційний сайт Кабінета Міністрів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>